

قوه قضایه

موسسه تخصصی کاربردی به

حکایت

احمد رضا جلدی

مرکز آموزش قوه قضایه

سرشناسه	: عابدی، احمد رضا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور	: نگرش کاربردی به چک / احمد رضا عابدی؛ تهیه و تنظیم مرکز آموزش قوه قضاییه؛ ویراستار عبدالحمید ربیع نیا.
مشخصات نشر	: تهران: قوه قضاییه، مرکز مطبوعات و انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص؛ ۵/۱۴×۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۲۰۰-۰
موضوع	: چک -- ایران
موضوع	: Iran -- Checks
موضوع	: چک -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Iran -- *Law and legislation -- Checks
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضاییه. مرکز آموزش
شناسه ارده	: ایران. قوه قضاییه. مرکز مطبوعات و انتشارات
رده بندی کشره	: KMH۹۳۹
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۹۶ / ۳۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۱۱۳۴

وب سایت: <http://judpub.ir>؛ دسترسی: ۱۵۹۹۶۵۳۳۱۶؛ تلفن: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴

نشانی: تهران، خیابان حافظ، نبش خیابان سیمیه، مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه

مرکز مطبوعات و انتشارات
قوه قضاییه

عنوان: نگرشی کاربردی به چک

نویسنده: احمد رضا عابدی

تهیه و تنظیم: مرکز آموزش قوه قضاییه

مدیر اجرایی: علی عظیمی نیا

کارشناس: ویدا سادات موسوی

ناشر: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۰-۲۰۰-۰

قیمت: ۲۴۰/۰۰۰ ریال

تیراژ و نوبت چاپ: ۱۰۰۰ نسخه - چاپ اول - فروردین ۱۳۹۹

مرکز پخش، فروشگاه و نمایشگاه دائمی: تهران - خیابان حافظ - نبش خیابان سیمیه - ساختمان شماره ۳ قوه قضاییه

شماره های تماس: ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۰۴ - ۰۲۱-۸۸۱۹۹۹۱۳

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	مقدمه نویسنده.....
۱۵	مقدمه.....
۱۵	تاریخچه قوانین چک.....
۱۶	تعاریف چک.....
۲۱	بخش اول: مباحث حقوق کیفری چک.....
۲۳	فصل اول - جرم.....
۲۸	مبحث اول - صدور چک بلامحل.....
۲۸	گفتار اول - رکن قانونی.....
۲۸	گفتار دوم - رکن مادی.....
۳۲	گفتار سوم - رکن معنوی.....
۳۶	مبحث دوم - صدور چک از حساب.....
۳۶	گفتار اول - رکن قانونی.....
۳۶	گفتار دوم - رکن مادی.....
۳۸	گفتار سوم - رکن معنوی.....
۳۹	مبحث سوم - دستور عدم پرداخت بلاجهت.....
۳۹	گفتار اول - رکن قانونی.....
۴۰	گفتار دوم - رکن مادی.....
۵۲	گفتار سوم - رکن معنوی.....
	مبحث چهارم - «مبادرت به دریافت دسته چک غیرمتناسب با اوضاع
	مالی و اعتباری با توسل به شیوه‌های متقلبانه» و «تسهیل دریافت آن
۵۳	توسط دیگری».....
۵۳	گفتار اول - رکن قانونی.....
۵۳	گفتار دوم - رکن مادی.....

۵۷	گفتار سوم - رکن معنوی
۵۷	مبحث پنجم - شروع به جرم
۵۷	مبحث ششم - معاونت در جرم
۵۸	فصل دوم - مواردی که صادرکننده قابل تعقیب کیفری نیست
۵۹	الف - چک سفید امضا
۶۱	ب - هرگاه در متن چک، وصول وجه آن منوط به تحقق شرطی شده باشد
	ج - چنانچه در متن چک قید شده باشد که چک بابت تضمین انجام
۶۱	معامله یا تعهدی است
	د - هرگاه بدون قید در متن چک ثابت شود که وصول وجه آن منوط به
۶۲	تحقق شرطی شده یا چک بابت تضمین انجام معامله یا تعهدی است
	ه - اعتباری که ثابت گردد چک بدون تاریخ صادر شده و یا تاریخ واقعی
۶۳	صدور چک بقدر تاریخ مندرج در متن چک باشد (چک وعده‌دار)
۶۷	فصل سوم - مجازات
۶۷	۱- مجازات جرم صدور چک بلاحل
۶۹	۲- مجازات جرم صدور چک از حساب محدود
۷۰	۳- مجازات جرم دستور عدم پرداخت بلاجهت
	۴- مجازات جرم «دریافت دسته چک غیر متناسب با اوضاع مالی و
	اعتباری با توسل به شیوه‌های متقلبانه و جرم تسهیل دریافت آن
۷۰	توسط دیگری»
۷۱	۵- محرومیت از خدمات بانکی
۷۴	فصل چهارم - تعدد جرایم
۷۶	ارتکاب دو رفتار مجرمانه نسبت به یک چک
۷۷	فروض مختلف تعدد
۸۵	فصل پنجم - مباحث آیین دادرسی
۸۵	۱- صلاحیت
۸۵	۱-۱- صلاحیت محلی
۸۷	۲-۱- صلاحیت ذاتی

۸۷	۲- شاکی
۹۱	۳- مواعد طرح شکایت
۹۲	۴- مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم
۹۳	۵- قرار تأمین کیفری
۹۵	۶- قرار تأمین خواسته
۹۶	۷- روند عملی رسیدگی به پرونده‌های مربوط به چک در دادسرا و دادگاه
۹۶	۱- شروع به تعقیب
۹۶	۲- اقدامات اولیه دادستان و بازپرس
۹۸	۳- تحقیق از شاکی
۹۹	۴- تحقیق از متهم و مطلعان و اخذ استعلامات
۱۰۰	۵- دستگیری و بازداشت
۱۰۳	۶- تحقیق از متهم
۱۰۳	۷- صدور قرار تأمین کیفری
۱۰۴	۸- تقاضای تأمین خواسته
۱۰۵	۹- صدور قرار نهایی
۱۰۷	۱۰- صدور کیفرخواست
۱۰۸	۱۱- رسیدگی در دادگاه
۱۰۸	۱۲- صدور رأی
۱۱۱	۱۳- تجدیدنظرخواهی از رأی
۱۱۲	۱۴- اجرای حکم
۱۱۳	بخش دوم: مباحث حقوقی راجع به چک
۱۱۵	فصل اول- شرایط صدور چک
۱۱۵	۱- محل صدور
۱۱۵	۲- امضا و مهر
۱۱۶	۳- مبلغ
۱۱۶	۴- تمبر مالیاتی
۱۱۷	۵- تاریخ صدور و تاریخ سررسید (چک وعده‌دار)

۶- محال علیه (تفاوت چک موضوع قانون تجارت با چک موضوع قانون

صدور چک) ۱۱۸

۷- چک‌های صادره بر عهده مؤسسات مالی و اعتباری ۱۲۰

۸- دارنده چک ۱۲۱

۹- خط زدن قید «به حواله کرد» ۱۲۳

۱۰- صدور سند تجاری به نمایندگی ۱۲۵

۱۱- انتقال محل ۱۲۶

فصل دوم - مسئولین پرداخت و مسئولیت آنها ۱۲۷

۱- انواع ظهرنویسی ۱۲۷

۲- ضمانت ۱۳۰

۳- استفاده بلاجهت ۱۳۱

۴- مسئولیت تضامنی ۱۳۲

۵- فوت صادرکننده ۱۳۴

۶- انتقال بعد از واخواست ۱۳۵

فصل سوم - مطالبه وجه چک ۱۳۷

۱- صلاحیت ۱۳۷

۱-۱- صلاحیت ذاتی ۱۳۸

۱-۲- صلاحیت ذاتی ۱۴۱

۲- رعایت مواعد ۱۴۱

۲-۱- موعد پانزده روزه مطالبه وجه چک ۱۴۱

۲-۲- موعد یک‌ساله اقامه دعوا ۱۴۲

۲-۳- ضمانت اجرای عدم رعایت مواعد ۱۴۲

۲-۴- مرور زمان پنج‌ساله در اسناد تجاری ۱۴۶

۳- ارسال اظهارنامه پس از برگشت زدن چک ۱۴۸

۴- مطالبه خسارات ۱۴۹

۵- صدور اجرائیه بدون دادخواست ۱۵۴

فصل چهارم - اصول و ویژگی‌های اسناد تجاری ۱۵۹

۱- اصول حاکم بر اسناد تجاری	۱۵۹
۱-۱- اصل عدم استماع ایرادات نسبت به دارنده ثالث با حسن نیت	۱۵۹
۲-۱- اصل استقلال امضائات	۱۶۴
۳-۱- اصل تنجیزی بودن اسناد تجاری	۱۶۵
۴-۱- اصل تجریدی بودن اسناد تجاری	۱۶۵
۲- ویژگی‌های اسناد تجاری	۱۶۶
۱-۱- تأمین خواسته بدون تودیع خسارت احتمالی	۱۶۶
۲-۱- ممکن نبودن اخذ تأمین دعوای واهی	۱۶۷
۳-۱- ممکن نبودن اخذ تأمین از اتباع خارجی	۱۶۷
۳- شروط اسناد تجاری	۱۶۸
فصل پنجم - روند رسیدگی به دعوای راجع به چک در دادگاه حقوقی	۱۶۸
۱- تقدیم دادخواست	۱۶۸
۲- ارجاع به شعبه و دستور ثبت و تعیین وقت رسیدگی	۱۷۰
۳- تشکیل جلسه رسیدگی و صدور رأی	۱۷۱
۴- تجدیدنظرخواهی از رأی	۱۷۶
۵- اجرای حکم	۱۷۷
بخش سوم: مباحث ثبتی چک	۱۷۹
۱- صلاحیت	۱۸۱
۲- کسانی که می‌توانند تقاضای اجرائیه نمایند	۱۸۲
۳- اعتراض نسبت به اجرائیه ثبتی	۱۸۳
۴- شرایط تقاضای اجرا	۱۸۴
۵- اشخاصی که می‌توان علیه آنها اجرائیه ثبتی صادر نمود	۱۸۵
۶- مفاد اجرائیه	۱۸۸
۷- هزینه اجرای ثبتی	۱۸۹
۸- اعسار از وجه اجرائیه ثبتی	۱۹۰
۹- اقدام همزمان از طریق ثبتی، کیفری و حقوقی	۱۹۱

بیشگفتار

قوه قضاییه به دلیل پیچیدگی فرآیند رسیدگی به دعاوی و شکایات و نیز حساسیت تصمیمات اتخاذ شده از حیث آثار و مشکلات اجتماعی و فردی، بیش از هر دستگاه دیگری به امر آموزش محتاج است. قضاوت، شغلی دانش‌بنیان است و قاضی ناگزیر است که در مسیر احقاق حق و اجرای عدالت، تسلط کافی بر قوانین و مقررات جاری در کشور و نیز تئوری‌های فقهی و حقوقی داشته باشد. تأکید قانون اساسی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نیز بر مستند بودن و مستدل بودن آراء قضایی، نشان‌دهنده و در رب تحصیل مقدمات اجرای این اصل است. یکی از مهم‌ترین راه‌های تسهیل مقدمات علمی کار قضاوت، رجوع به منابع علمی و بهره‌گیری از تجارب است. برپای این عرصه است.

مرکز آموزش قوه قضاییه، عنوان متولی آموزش قضات و کارکنان اداری، وظیفه خطیر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در زمینه مسائل مختلف آموزشی را عهده‌دار بوده و همواره در تلاش است تا از طریق مناسباتی نیازهای آموزشی قضات و کارکنان و طراحی و اجرای دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی موردنظر، بستر توسعه و تعالی سرمایه انسانی دستگاه را فراهم نماید. در این راستا و با عنایت به ضرورت ایجاد تسهیل در دسترسی به منابع علمی و نیز بهره‌گیری از تجارب ارزنده قضات باسابقه دستگاه قضا، سفارش تدوین منابع علمی و آموزشی جدید با رویکرد کاربردی بودن مطالب در دستور کار مدیریت تدوین متون مرکز آموزش قرار گرفت. کتاب حاضر یکی از آثاری است که در جهت تحقق اهداف مذکور به دست استاد ارجمند حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای عابدی تدوین گردیده است. امیدواریم این اقدام در مسیر توسعه علمی دستگاه قضایی به‌خصوص جامعه مخاطب که کارآموزان محترم قضایی هستند، مؤثر واقع شود.

در پایان لازم است از زحمات کارشناسان مدیریت تدوین متون آموزشی مرکز آموزش قوه قضاییه به ویژه سرکار خانم ویدا سادات موسوی قدردانی نمایم.

مرکز آموزش قوه قضاییه